

**Sessie Provinciale Staten
Hans Koot,
26 september 2018**

Hoe verder met Zuid-Hollandse landbouwpioniers; Op weg naar Circulaire landbouw- en voedselketen

Open Netwerk
Voedsel Innovatie Zuid-Holland

Zuid-Hollandse voedselsector: samen voor een flinke sprong naar duurzame landbouw

Eten maken waar je blij van wordt

Open Netwerk
Voedsel Innovatie Zuid-Holland

30
proeftuinen

Investeringen
€14
miljoen

Gezond, duurzaam en
betaalbaar eten voor iedereen
in Zuid-Holland.

2036

Verduurzaming en versterking:

Sluiten van
grondstofkringlopen

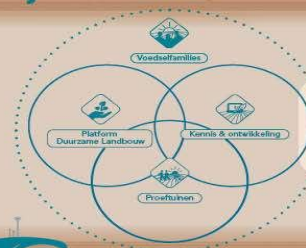
Versterken
van regionale
voedselketens

Agrarische
bedrijfsvoering en nieuwe
verdienmodellen

Handhaven van
de sector als sterk
economisch cluster

Samen met koplopers in de
landbouw- en voedselketen:
duurzame landbouw
uitproberen en ontwikkelen.

De provincie Zuid-Holland
maakt werk van een
gezonde toekomst.

De landbouw staat
economisch en ecologisch
onder druk en de relatie
met de maatschappij
en de kwaliteit van de
leefomgeving is kwetsbaar.

2016

Verandering
klimaat

Toename druk
watersysteem

Bedreiging dierenwelzijn
en volksgezondheid

Toename druk
ruimtelijke omgeving

Verspilling
van grondstoffen

Afname biodiversiteit
landschap

Verspilling van
voedsel

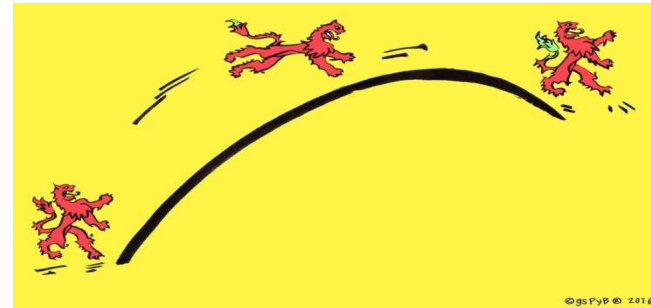
Ambitiedocument
Duurzame
Landbouw

2016

provincie **HOLLAND**
ZUID

Rollen provincie

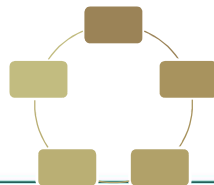
- **RICHTINGGEVER**

- **VERBINDER**

- **RUIMTEMAKER**

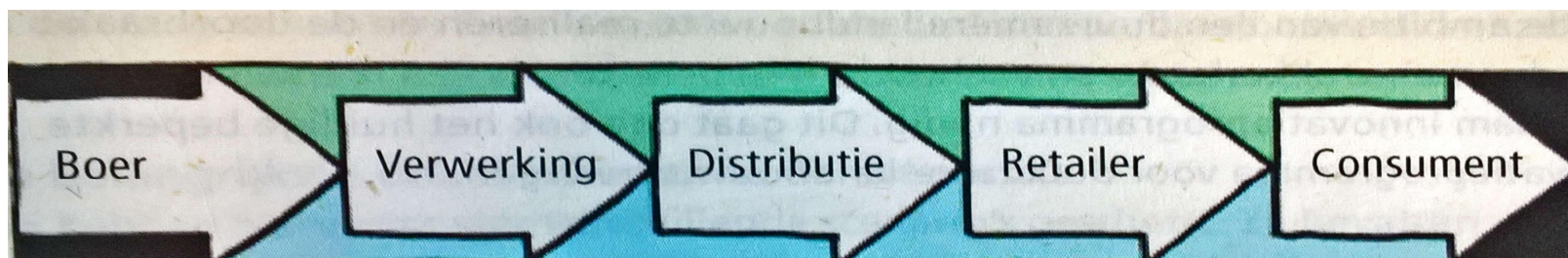
Open Netwerk
Voedsel Innovatie Zuid-Holland

Wat is een duurzame innovatie

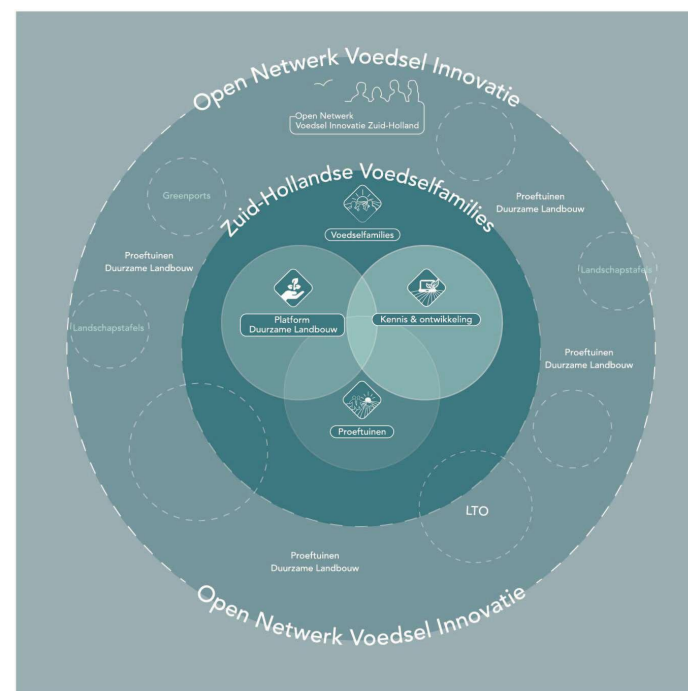
- innovatie in de landbouw- en voedselketen die tot wezenlijke verandering leidt
- gaat verder dan de vernieuwing op bedrijfs- of productniveau of één techniek of methode
- partijen uit de voedselketen werken samen;

- gericht op de provinciale doelen;
- opschaalbaar en herhaalbaar;
- kennisontwikkeling en -verspreiding: openbaar en delen.

Kern van duurzame innovatieaanpak

- Ondernemers centraal
- Ondernemers pakken kansen en maken met ketenpartners proeftuinen
- Koploper in duurzaamheid
- Maatschappelijke organisaties ook partner
- Ondersteuning door:
 - Provincie
 - Kennis- en onderwijsinstellingen

Zuid-Hollandse Voedselfamilies

ETEN MAKEN WAAR JE
BLIJ VAN WORDT!

DE VOEDSELFAMILIES
TWEDE VOORTGANGSRAPPORTAGE
ZUID-HOLLAND, MEI 2017

Wat heeft de Voedselfamilies bereikt?

- Rapportage Eten maken waar je blij van wordt
 - Voedselvernieuwersfeest 2017- nieuwe initiatieven
 - Programmaraad; 9 leden
 - Stichting Voedselfamilies opgericht
-
- Voedselfamiliebijeenkomsten
 - Proeftuinen bij elkaar
 - Toekomstbeeld Vensterlandbouw uitgewerkt
 - Nieuwe Makers ondersteund in voedselketen
-

Save the date

18 oktober

Voedselfamilies tijdens Oogstweek Duurzame Landbouw
Provinciehuis, Provincie Zuid-Holland

Open Netwerk
Voedsel Innovatie Zuid-Holland

Voedselfamilies

provincie
ZUID HOLLAND

IN 2036 KOMT 80%

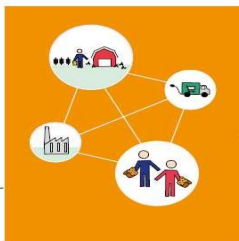
VAN ONS VOEDSEL VAN ZUID-HOLLANDSE BODEM

Tijdens de afgelopen bijeenkomst van Voedselfamilies Zuid-Holland op 17 mei stond alles in het teken van het toekomstbeeld voor 2036 waarin 80% van ons eten van eigen bodem komt in Zuid-Holland. In verschillende brainstormsessies vormden we met elkaar een beeld van hoe die toekomst eruit ziet, maar ook welke belangrijke gebeurtenissen daaraan vooraf gaan en wie daarin een belangrijke rol spelen. Want wat staat ons in de nabije toekomst te wachten en hoe nemen we daarvoor nu al onze eigen verantwoordelijkheid?

2. HOE CONSUMEREN WE?

- We hebben een basisinkomen waardoor goed voedsel voor iedereen beschikbaar is.
- Via smart data en block chain technologie komen we via een digitale marktplaats aan ons voedsel. E-commerce bedrijven voorzien in onze gepersonaliseerde behoeften.

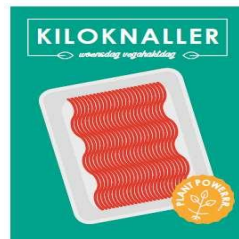
3. HOE INFORMEREN WE?

- De marges op een product worden inzichtelijk voor de consument. Op de verpakking staat hoeveel iedere schakel aan een product verdient.
- Voedsel wordt persoonlijk en is niet meer anoniem. Vragen over een product kunnen gewoon aan de maker worden gesteld.
- Er komt meer aandacht voor voeding in het onderwijs.

4. HOE PRODUCEREN WE?

- Zonneweides en windmolenparken veranderen naar esthetisch verantwoorde omgevingen, zoals zonneparasols.
- We produceren volledig circulair.

1. WAT ETEN WE?

- Groenten, planten en peulvruchten zijn de basis van onze voeding. We eten minder vlees maar meer insecten en zeewier.

5. HOE ETEN WE?

- Er komt een voedselbusje bij de voordeur waarin onze boodschappen worden bezorgd die zijn besteld door de smart koelkast. Onze restjes worden door de schillenboer weer opgehaald.
- We koken meer thuis of koken samen in buurt- of wijkgemeenschappen.
- Voedsel wordt een verbindend element: met elkaar, het landschap, de natuur en de omgeving.

Meepraten over dit onderwerp?

Word lid van onze Facebookgroep of kijk voor meer informatie over de Voedselfamilies Zuid-Holland op www.voedselfamilies.nl

Hoe dan?

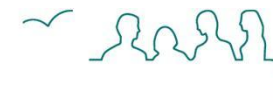
TRANSITIEGEBEURTENISSEN

Transitie is een proces waarin er nieuwe dingen worden opgebouwd en oude dingen worden afgebroken. Hoe komen we dan bij de bovenstaande toekomstbeelden? Dat kan via diverse transitiepaden waarop tussen nu en 2036 verschillende gebeurtenissen plaatsvinden.

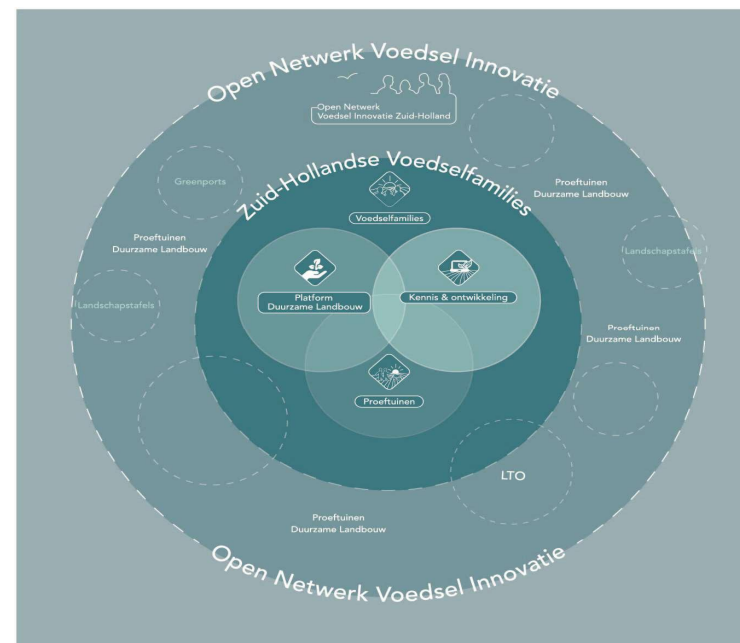
**DUURZAME
ENERGIEBRONNEN**
Ruwe grondstoffen raken op.

Wat heeft de provincie bereikt

- Verandernetwerk Voedsel families is ondersteund ✓
- Verandernetwerk is zelfstandig en actief ✓
- Kennissamenwerking
 - Impactrapportages eerste proeftuinen
 - Ambitiedag 2017
 - Uitwerking in Dynamische leeragenda
- Proeftuinen; nu ca 34 en er komen er meer - koplopers die samenwerken ✓
- Ondersteuning Jong Leren Eten (jeugd)
- Subsidie kleine maatschappelijke initiatieven ✓

Overzicht aantallen proeftuinen (2016+2017)

Proeftuinen	Aantal toegekende proeftuinen	Totaal Subsidie-budget openstelling	Totaal toegekende subsidies
2.1b Trainingen en demonstraties	4	€ 960.000	€ 264.000
2.2b Fysieke investeringen innovaties	9	€ 5.319.000	€ 1.528.000
2.7b Samenwerken aan innovaties	17	€ 5.314.000	€ 5.088.000
2.8b Europees Innovatie Partnership	1	€ 200.000	€ 175.000
TOTALEN	34	€ 11.793.000	€ 7.055.000

Voedsel Innovatie Zuid-Holland

Voorbeelden proeftuinen

- Democratische landbouw
- Schaapskudde de Zuileshoeve
- Groenste familie van Zuid-Holland
- GO3D-Market
- Elke melk; melk per koe
- Groene cirkel Kaas
- Akkerbouw Innovatie Centrum
- Innovatief businessmodel melkveehouderij
- Dubbel gediend doel
- Power2ammonia

Open Netwerk
Voedsel Innovatie Zuid-Holland

7. PROEFTUIN VOOR EEN DEMOCRATISCHE LANDBOUW

Proeftuin

Waardering van duurzaamheid in de voedselketen neemt toe doordat maatschappelijke organisaties en bewoners uit omliggende gemeenten zich verbinden met de duurzame bedrijfsvoering van de boer. Zo wil de boer een lokaal kwaliteitslogo ontwikkelen en producten een toegevoegde waarde geven. Trekker: Kaasboerderij De Vierhuizen/ van Leeuwen in samenwerking met zonnecollectoren, NMZH, Vogelbes en EKOPlaza.

10. KANSSEN VOOR KAAS

Proeftuin

Ombouw landbouwbedrijf met onder meer een fruittuin en doorgroeikans naar smaakcentrum en bezoekboerderij. Trekkers: Booi Kaasmakers, Booi & Brandwijk Kaasontwikkeling, Alblasserwaard, met aangrenzende geitenmelkveehouder.

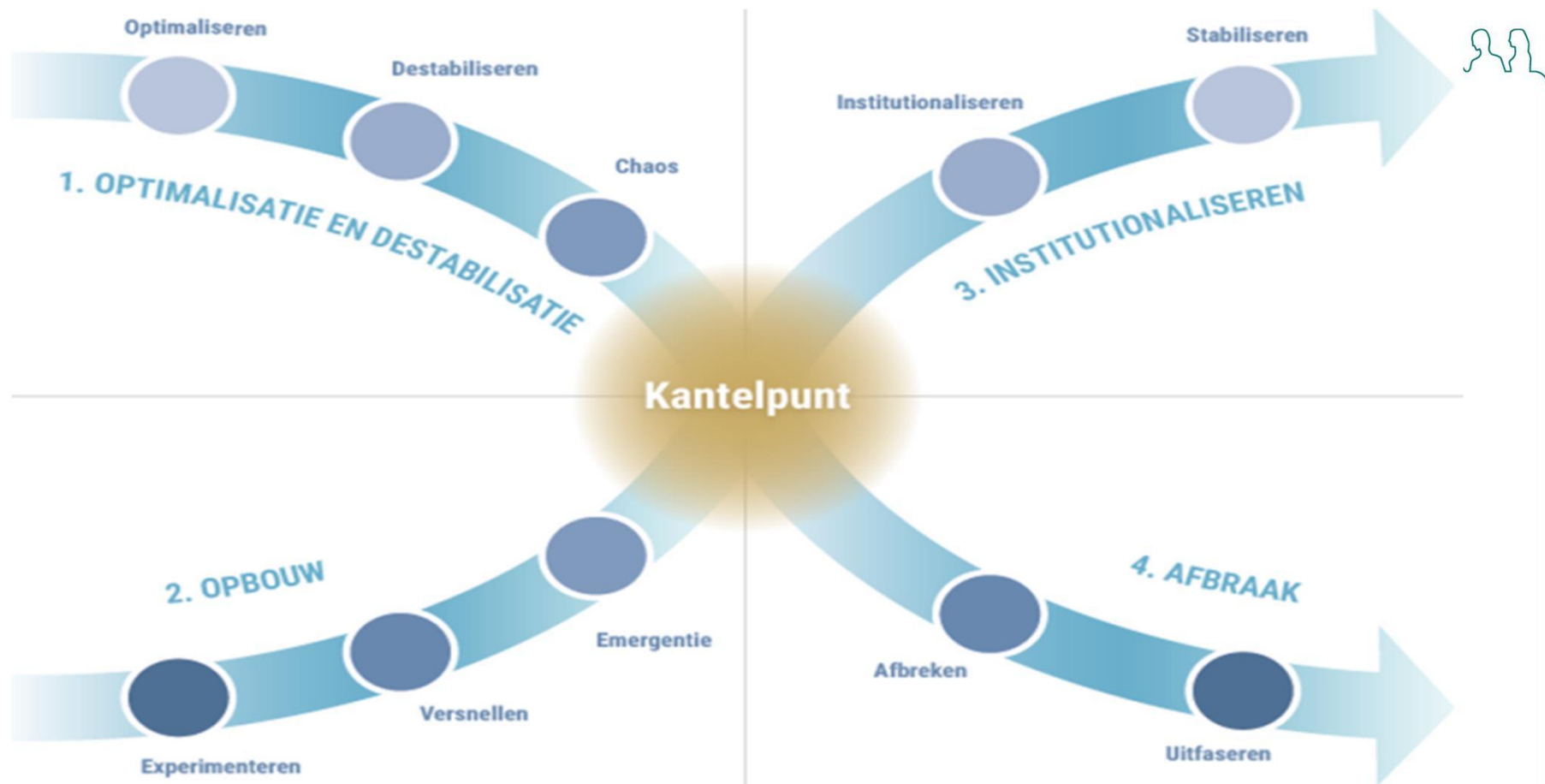
17. DE GROENSTE FAMILIE VAN NEDERLAND

potentieel doorbraak-project
Hoe groter de vraag om duurzame voedselvoorziening, hoe groter de druk wordt om in die vraag te voorzien. Een manier om verder te komen is: zorgen dat degenen die het goed doen, de wind mee krijgen. Bijvoorbeeld door te zorgen voor voldoende afname. Alex: 'Door bestaande groene organisaties en netwerken te verbinden kan een breder draagvlak met

Waar werken de proeftuinen aan?

- Meer inkomen boeren
- Betere positie in voedselketen via nieuwe korte ketens
- Kringlopen sluiten op bedrijf en tussen bedrijven
- Duurzame digitale marktplaats; belonen duurzaamheid en zorgen voor afzet
- Bodemverbetering
- Bodemdaling
- Consumenten kan dichtbij duurzaam voedsel kopen
- voedselverspilling
- Nieuwe financierings- en businessmodellen
- Nieuwe eigendomsverhoudingen bv cooperaties
- Nieuwe vormen van grondeigendom
- Kennisverspreiding ; innovatiecentrum- Boer op t erf

Open Network

proeftuinen ZH

Hoe nu verder? Nieuwe collegeperiode

- *Versnellen en verbreden van de duurzame innovaties en proeftuinen, kennisontwikkeling en nieuwe samenwerkingsverbanden met gevestigde partijen uit de keten voor de verduurzaming van de landbouw- en voedselketen door sluiten kringlopen, regionale voedselketens en verdienmodellen biodiversiteit.*
- *Vernieuwingsnetwerk voedsel families groeit naar een zelfstandige netwerkorganisatie*
- *Nieuwe samenwerkingsverbanden en deals sluiten met gevestigde partijen (bv via Green Deals en Groene cirkels)*
- *Integrale ambitie uitwerken voor circulaire landbouw (icm greenport)*
- *Voedselbeleid in vullen (icm bv met gezondheid)*

..... EN DAN BLIJ
HUPPELEN IN DE WEI..... ZINGEN BOVEN
DE AKKER

provincie **HOLLAND**
ZUID

POP3 maatregel	Realisatie 2016	Indicatie realisatie 2017	Indicatie openstelling 2018	Indicatie openstelling 2019	Totale beschikbaar budget
2.1a Trainingen en demonstraties	€ 205.000	€ 115.000	€ 400.000	€ 540.000	€ 1.260.000
2.2a Fysieke investeringen innovaties	€ 1.013.000	€ 504.000			€ 1.517.000
2.7a Samenwerken aan innovaties	€ 854.000	€ 4.314.000	€ 5.900.000		€ 11.068.000
2.8 Europees Innovatie Partnerschap		€ 200.000			€ 200.000
Totaal	€ 2.072.000	€ 5.133.000	€ 6.300.000	€ 540.000	€ 14.072.000